

Megjelent az Általános kislexikon

NEM KRITIKA, CSUPÁN ZSÖRTÖLŐDÉS

Timkó György

Sokáig tépelődtem, megvegyem-e az Általános kislexikont, mert nagyon drágának találtam.*

Hasonló lexikonom, az Akadémiai kislexikon 1989-ben jelent meg. Miután sokat foglalkozom írással, megvettem, mert úgy gondoltam, forrásaimat fel kell frissíteni.

A korrektori munka múltjáról írtam, s néhány évszámra szükségem volt. Boldogan felütöttem új szerzeményemet, s jött a döbbenet: *Christophe Plantinnak* (1520 k.–1589), a 16. század első felének legnagyobb németalföldi nyomdászának, könyvkiadójának (akinek nyomdája Antwerpenben ma is megtekinthető) neve hiányzik belőle. Annak a neve, aki mindörökké beírta nevét az európai kultúrtörténetbe az ötnyelvű Bibliájával (*Biblia plyglotta*) – hogy az 1600 kiváló tipográfiajű, gondosan szerkesztett és elkészített könyvét ne is említsük.

A következő meglepetés akkor ért, amikor a francia *Étienne* nyomdász, könyvkiadó és humanista tudósdinasztiát (az *Étienne* címszónál) sem találtam. (Vigasztalhattam magam, mert ott 13 Esterházyról olvashattam, holott ez nem is életrajzi lexikon!) Pedig *Henri Étienne* (1528–1598) – aki engem érdekelt – nemcsak *A balgaság dicsérete* könyvével érdemel kiemelt figyelmet, de kiterjedt levelezésével, közmondásgyűjteményével korának ma is egyik legfontosabb kutatóbázisa. A humanizmus egyik legkiválóbb, leghatásosabb terjesztője, képviselője volt.

A fenti két nevet megtaláltam az Akadémiai kislexikonban. Ekkor arra gondoltam, megnézek néhány fontosabb nyomdászvonatkozású szócikket. Elszomorító, amit találtam. – A litográfia, a síknyomatás feltalálójáról, *Alois Senefeldelről* nincs önálló ismertetés. Igaz, említés történik róla a litográfia és a nyomtatás szócikkben. Az Akadémiai kislexikonban (sőt még az 1937-ben megjelent – egyköt-

etes! – Pesti Hírlap lexikonjában is) önálló szócikként megtalálható.

Az 1810-es évek legnagyobb feltalálójának, a hengeres gyorsajtó megalkotójának, *Friedrich Koenignek* (*König*) a neve is csak az utalásokban fordul elő. Önálló szócikként nem! A nyomtatás szócikkben ezt olvashatjuk: „A nyomtatás gépesítésében áttörést jelentett a gyorsajtó feltalálása (F. G. Koenig és A. F. Bauer, 1812)” stb. Csakhogy ez így nem igaz, vagy legalábbis félrevezető. Ugyanis *Bauer* mindvégig mechanikus gépépítőként dolgozott *König*gel (aki nélkül *König* bizonyára nem lett volna képes találmányait elkészíteni), később üzlettársa lett, de nem feltalálótársa! Bár igaz, hogy a *König* által feltalált megálló nyomóhengeres gyorsajtó végső megformálása már közös szellemi munkájuk, de ennek nem mond ellent, hogy valamennyi gyorsajtó szabadalma egyedül *Königé*!

Maradjunk még a nyomtatás szócikknél: A mélynyomás ismertetésénél hiányzik egy név, *Karel Klič* cseh származású feltalálóé. Mondanom sem kell, nincs önálló címszava; hiába keresnénk ott is (de az Akadémiai kislexikonban ezt is megtalálhatjuk).

Még mindig a nyomtatás szócikkről: „A hagyományos ólom és cink helyett a modern nyomdászatban a fotopolimerek terjedtek el.” Az ólomot, (helyesebben betűfémeket) a fotopolimer csak kisebb mértékben szorította ki, elsősorban az újságynyomatásnál, ahol áttértek a fényszedésre. A könyvek és más nyomdatermékek szedésénél (a hagyományos gépszédést) kisebb mértékben a fényszedés, teljes egészében a számítógépes szedés tette főlőlegessé.

Azt is furcsállom, hogy miért nincs *klisé* címszó (az Akadémiai kislexikonban van). Meglétevel elkerülhető lett volna az a furcsaság, hogy miután az *autotípiáról* beiktattak önálló szócikket, ezzel feltűnővé vált, hogy a *fototípiáról* viszont megfeledkeztek!

* Javaslom a kiadónak, ha a második kiadásra is sor kerül, hagyják el a tartó dobozt, mert annak semmi haszna nincs (ha csak nem dísznek veszik meg a könyvet), melyet egy-két kísérlet után úgyszólván eldob minden *kézikönyvet* használó. Ugyanis a milliméter pontosságú tokba visszahelyezni a könyveket – enyhén szólva – idegörlő. Ezzel is olcsóbbá lehetne tenni a következő kiadást.

(Ezt meg csak úgy – a szakmámon kívül – jegyzem meg, hogy nagyon elcsodálkozna az, aki *ångström* nem szabványos hosszúságjegység jelére, vagy magára *Ångströmre* kíváncsi lenne. Nincs címszavuk! – Igaz, maga a jel [Å] az első kötet végén „A lexikonban használt jelek jegyzéke” felsorolásban megtalálható.)

Amúgy különösen szép, igényes kiállítás és nagyon hasznos könyv. Ilyen kislexikon, amely ennyire „nagy” lenne, még nem jelent meg hazánk-

ban. Nem várható el, hogy minden és mindenki benne legyen, mert akinek ilyen igénye van, az vegye meg a nagylexikont. (Egyébként az Általános kislexikon 28 ezer szócikke már önmagáért beszél!) Én is csak azt és azokat hiányolom, akiknek/ amelyeknek bele kellett volna férnie, és akik/ amelyek (két példát is hoztam rá) bele is fértek a korábbi – szerényebb terjedelmű – kislexikonokba. Elsősorban tehát azokat hiányolom, akiknek jelentősége az évszázadok múlásával sem halványult el, és akiről nem is szabad megfeledkeznünk!

AZ M-REAL PETŐFI NYOMDA ÉS AZ M-REAL PETŐFI CÍMKE KFT. ÖSSZEOLVAD

Az M-real Corporation döntése szerint előreláthatólag 2006. április 30-án hivatalosan összevonásra kerül a kecskeméti M-real Petőfi Nyomda és az M-real Petőfi Címke Kft., és együtt M-real Petőfi Nyomda Kft. néven működnek tovább. Jelenleg a jogi ügyintézés folyik.

A „történelmi” Petőfi Nyomdát 2000-ben, a Frantschach darabolta fel több kft.-re, amelyek közül a mai M-real Petőfi Nyomdát és M-real Petőfi Címke Kft.-t az év második felében az M-real Corporation jogelődje, a Metsä Serla vásárolta meg. A most napirendre tűzött újraegyesítés, összevonás különösebb problémát nem okoz majd a napi ügyek intézésében, hiszen az öntapadó címke üzletág ugyanazon a telephelyen, divízió jelleggel, elkülönült kereskedelmi és termelési irányítással fog működni a jövőben is.

„Az egyesítés jelentős elbocsátásokkal nem jár – ígéri a két vállalat ügyvezetője Fábian Endre –, azonban sajnos, az összevont területeken figyelembe kell vennünk a gazdaságos működés alapelveit, ami egyrészt tulajdonosi elvárás, másrészt érdekünk is, hogy vezető piaci pozíciónkat megőrizzessük, és együtt tovább erősödjünk.”

Háttérinformáció:

Az M-real Petőfi Nyomda Magyarország legnagyobb karton- és mikrohullám csomagolóanyagokat gyártó cége, jogelődjeinek múltját 1840-ig vezetik vissza. Megrendelői a legnagyobb márkák képviselői az elektronika és a háztartás-, vegyipar, a gyógyszer- és az élelmiszergyártás területén. Az M-real Petőfi Címke Kft., amely hasonlóan rangos, sok esetben megegyező ügyfélkörrel ren-

delkezik, első a magyar öntapadó címke-piacon. A nyomdaiparban ma elharapózott körbetartozás, bizonytalanság messze elkerüli a két, biztos háttérrel rendelkező vállalatot. A megyeszékhely legjobb munkahelyei közt nyilvántartott cégek együtt négyszázötven embert foglalkoztatnak, 2005-ös munkájuk gyümölcseként összesített árbevételük meghaladja a tízmilliárd forintot.

A világszerte mintegy 16 000 főt foglalkoztató finn központú M-real Corporation az európai papír- és kartonipar egyik jelentős képviselője, amely magas minőségű megoldásokat kínál a fogyasztói csomagolás, a kommunikációs és reklámpiac számára. A vállalatcsoport nem csak Európában, hanem a tengerentúlon és Kínában is terjeszkedik. A teljesebb körű szolgáltatás biztosítása végett nyomdaipari partnerhálózattal is rendelkezik, amelyek közül három vállalat van saját tulajdonában. A finn és a belga gyárait megelőzve legnagyobb egysége – az egyesülést megelőzően is – a kecskeméti M-real Petőfi Nyomda.

